

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 7 grudnia 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. na podstawie art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2017 poz 1383 ze zm) oraz art. 84 ust. 1 i ust. 9, 11 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych zobowiązał D. W. do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń - renty z tytułu niezdolności do pracy za okres: od dnia 21 grudnia 2016 r. do dnia 30 listopada 2017 roku w kwocie 13032,43 zł. W uzasadnieniu decyzji podniesiono, iż w treści przesyłanych do niej decyzji ubezpieczona została pouczona o braku prawa do pobierania świadczeń rentowych w zbiegu. Mimo to wnioskodawczyni równocześnie pobierała zarówno rentę z tytułu niezdolności do pracy jak i przyznaną jej rentę rodzinną. Z tych też względów zobligowana jest do zwrotu świadczenia mniej korzystnego.

/decyzja - k. 3- 5 akt ZUS/

W dniu 26 stycznia 2018 roku wnioskodawczyni złożyła odwołanie od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę i nie obciążanie jej ewentualnymi kosztami postępowania w tym kosztami zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu swego stanowiska odwołująca podniosła, iż w stosunku do niej nie zostały spełnione przesłanki, o których mowa w art. 138 ust. 1 o emeryturach i rentach z FUS, gdyż nie została w sposób zrozumiały pouczona o braku możliwości pobierania jednocześnie dwóch świadczeń rentowych. Ponadto wskazała, iż już we wniosku o rentę rodzinną podała, iż pobiera rentę z tytułu niezdolności do pracy. Podniosła też, iż ZUS dochodzi od niej zwrotu świadczenia wypłaconego jej już 21.12.2016 r. tak więc również za okres, w którym nie otrzymała żadnego pouczenia, bowiem decyzję z dnia 18.01.2018 r. o przyznaniu renty rodzinnej zawierającą niezrozumiałe dla niej pouczenie o braku prawa do świadczeń rentowych, w zbiegu odebrała dopiero 31.01.2017 r.

/odwołanie - k. 3-11/

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 22 lutego 2018 r. organ rentowy wniósł o jego oddalenie, argumentując, jak w zaskarżonej decyzji.

/odpowiedź na odwołanie - k. 55 -55 v./

Na rozprawie w dniu 30 lipca 2018 r. oraz pismem procesowym z dnia wnioskodawczyni zakwestionowała ponadto wysokość dochodzonego od niej świadczenia podnosząc, iż nie wypłacono jej kwoty 13032,43 zł brutto lecz tylko kwotę netto 10.711,82 zł, którą spożytkowała.

/stanowisko procesowe wnioskodawczyni protokół z rozprawy z dnia 30 lipca 2018 r. 00:14:05 -00:28:46 pismo procesowe k. 70-71./

Na rozprawie w dniu 21 sierpnia 2019 r. poprzedzającej wydanie orzeczenia wnioskodawczyni poparła odwołanie zaś pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie.

/ stanowisko procesowe stron protokół z rozprawy z dnia 21 sierpnia 2019 r. 00:13:00-00:15:55/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni D. W. urodziła się w dniu (...).

/okoliczność bezsporna/

D. W. od 11.05.2012r. pobierała rentę z tytułu niezdolności do pracy.

/ bezsporne, decyzja k. 53 akt ZUS dot. renty z tyt. niezdolności do pracy/

Decyzją z dnia 7.01.2015 r. bezspornie odebrana przez wnioskodawczynię organ rentowy wobec orzeczenia lekarza orzecznika ZUS okresowej częściowej niezdolności do pracy, ponownie ustalił ubezpieczonej od 1.01.2015 r. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres do dnia 31.12.2017 r. W decyzji zawarte jest pouczenie zgodnie z którym pkt. VI wskazano, że w przypadku zbiegu uprawnień do dwóch lub więcej świadczeń emerytalno – rentowych organ rentowy wypłaca jedno z tych świadczeń wyższe lub wybrane przez emeryta – rencistę.

/ decyzja k. 12 załączona o odwołania przez wnioskodawczynię, oraz k. 76-77 v akt ZUS dot. renty z tyt. niezdolności do pracy /

W dniu 29.12.2016r. ubezpieczona złożyła wniosek o przyznanie renty rodzinnej po zmarłym dnia 21.12.2016r. mężu. We wniosku o rentę rodzinną zainteresowana poinformowała, że pobiera rentę z tytułu niezdolności do pracy.

/ wniosek k. 100-110/

Decyzją z 18.01.2017r. przyznano D. W. zaliczkowo prawo do renty rodzinnej od 21.12.2016r., tj. od dnia śmierci męża oraz podjęto wypłatę renty rodzinnej od dnia nabycia prawa. Następnie decyzją z dnia 20.02.2017 ostatecznie zadecydowano o przyznaniu wnioskodawczyni tego świadczenia.

/decyzje k. 109 v. – 112/

W obu wskazanych decyzjach zwarte jest pouczenie pkt IV, iż w razie zbiegu u jednej osoby prawa do dwóch lub więcej świadczeń emerytalno – rentowych organ rentowy wypłaca jedno z tych świadczeń – wyższe lub wybrane przez emeryta rencistę.

/decyzje k. 109 v. – 112/

Ubezpieczona faktycznie otrzymała wypłatę świadczenia ustalonego decyzją z dnia 18.01.2017 r. od 21.12.2016 r. (od dnia śmierci męża) w dniu 25.01.2017 r. wypłata ta stanowiła sumę wyrównania za grudzień 2016 r. (od 21.12.2016) oraz świadczenia bieżącego za styczeń 2017 r.

/ pismo ZUS k. 125-126, informacja k 127/.

Decyzja z dnia 18.01.2017 r. została wysłana do wnioskodawczyni przesyłką krajową zwykłą brak jest więc pisemnego potwierdzenia odbioru. W świetle oświadczenia wnioskodawczyni decyzję z dnia 18.01. 2017 r. ubezpieczona otrzymała 31.01.2017 r.

/ pismo ZUS k. 125-126. informacja k 127, oświadczenie wnioskodawczyni protokół z rozprawy z dnia 28 maja 2019 r. 00:00:46-00:22:18/.

Wypłatę renty z tytułu niezdolności do pracy ubezpieczona otrzymywała w terminie 20 każdego miesiąca w styczniu 2017 r. mogło być to faktycznie 19.01.2017 r.

/ pismo ZUS k. 125-126. informacja k 127, oświadczenie wnioskodawczyni protokół z rozprawy z dnia 28 maja 2019 r. 00:00:46-00:22:18//.

D. W. nie poinformowała organu rentowego o otrzymywaniu- wypłacie dwóch świadczeń.

/ bezsporne/

Podjęwszy wypłatę renty rodzinnej organ rentowy nie zawiesił wypłaty renty z tytułu niezdolności do pracy. W okresie od 21.12.2016r. do 30.11.2017r. wnioskodawczyni pobierała zarówno rentę z tytułu niezdolności do pracy jak i rentę rodzinną.

/ bezsporne, potwierdzenia przelewów k. 19-41/

Wstrzymania wypłaty renty z tytułu niezdolności do pracy jako niższego świadczenia organ rentowy dokonał od 01.12.2017r.

/ decyzja z dnia 16.12.2017 r. k. 2 akt ZUS/

W tym stanie rzeczy organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję z dnia 7.12.2017 r. którą zobowiązał wnioskodawczynię do zwrotu renty z tytułu niezdolności do pracy za okres nie dłuższy niż 12 miesięcy, tj. za okres od 21.12.2016r. do 30.11.2017r. bez odsetek.

/decyzja - k. 3- 5 akt ZUS/

Wnioskodawczyni za wskazany okres tytułem renty z tytułu niezdolności do pracy wypłacono łącznie 13032,43 zł. brutto w tym za :12/2016 r. - 405,13 zł zaś w okresie od 1/2017 do 11/2017 kwoty po (...)80 zł miesięcznie.

/ wykaz wypłat pismo ZUS k. 67, pismo ZUS k. 117, pismo ZUS k. 125-126/

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy i aktach ZUS. Wskazany dowodom Sąd dał wiarę, ich treść wzajemnie się uzupełnia. Sąd uznał za nieuzasadnione twierdzenia wnioskodawczyni, iż nie wiedziała że w przypadku zbiegu prawa do świadczeń rentowych uprawnionemu przysługuje jedno z nich wyższe lub wybrane przez rencistę. Okoliczności tej przeczy bowiem treść wydanych w sprawie decyzji i zawartych w nich pouczeń, zwłaszcza decyzji z dnia 7.01.2015 r. ponownie ustalającej prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy, którą wnioskodawczyni niewątpliwie otrzymała, sama bowiem załączyła ją do odwołania.

Sąd nie dał również wiary wnioskodawczyni, iż przedmiotowe pouczenie mogło być i było dla niej niezrozumiałe, gdyż było ogólne, nie odnosiło do jej sytuacji, nie zawierało żadnych informacji, które wskazywałyby na to, że któraś z rent się ubezpieczonej nie należy, że powinna być zawieszona. Odnosząc się do powyższego wskazać należy, iż pouczenie zawarte w decyzji z dnia 7.01.2015 r. w istocie standardowo sprowadzało się do wskazania treści przepisów, niemniej jednak było na tyle precyzyjne i tak sformułowane by osoba zapoznająca się z jego treścią, nie miała żadnych wątpliwości, iż w zbiegu uprawnień do dwóch lub więcej świadczeń emerytalno –rentowych organ rentowy wypłaca jedno z tych świadczeń wyższe lub wybrane przez emeryta – rencistę. Pouczenie było jasne i precyzyjne. Wprawdzie w treści pouczeń umieszczonych w decyzji wymieniono rozmaite okoliczności skutkujące utratą bądź zawieszeniem prawa do świadczeń, jednak okoliczności te zostały zdefiniowane w sposób czytelny wyraźny i niepowodujący trudności z przypisaniem ich do konkretnej sytuacji faktycznej. To, iż w chwili zapoznania się z wskazanym pouczeniem wnioskodawczyni nie była uprawniona do świadczeń w zbiegu lecz tylko i wyłącznie do renty z tytułu niezdolności do pracy w żaden sposób nie dezaktualizuje jego treści. Pouczenia udziela się bowiem na wypadek jakiejś sytuacji, by ubezpieczony wiedział, że taka a nie inna sytuacja wpływa na konkretne uprawnienia. Pouczenie musi być na tyle zrozumiałe, by pobierający świadczenie mógł odnieść je do swojej sytuacji, jednak nie musi odnosić się do indywidualnie pobierającego świadczenie, gdyż nie da się przewidzieć, które z okoliczności wystąpią u konkretnego świadczeniobiorcy. W przedmiotowej sprawie pouczenie skierowane do wnioskodawczyni a dotyczące uprawnień do świadczeń rentowych w zbiegu spełniało wszelkie te wymogi. Z tych też względów Sąd Okręgowy uznał, iż twierdzenia wnioskodawczyni wskazujące na brak odpowiedniego pouczenia, stanowiły tylko i wyłącznie próbę osiągnięcia korzystnych dla niej skutków procesowych.

Bezspornym jest przy tym, iż odwołująca w żaden sposób nie ukrywała przed organem rentowym faktu, iż w spornym okresie była uprawniona do renty z tytułu niezdolności do pracy ubiegając się bowiem o rentę rodzinną – we wniosku o to świadczenie wskazała wprost, iż ma ustalone prawo w tym przedmiocie. Na okoliczność tą wskazuje bezpośrednio treść zgromadzonej w sprawie dokumentacji w szczególności wniosków o rentę rodzinną. Nie zmienia to jednak faktu, iż wnioskodawczyni – wobec treści wysłanego do niej pouczenia zawartego w decyzji z dnia 7.01.2015 r. - wiedząc o

braku możliwości jednoczesnego poboru dwóch świadczeń rentowych nie zawiadomiła organu rentowego o wypłacie równocześnie renty rodzinnej i renty z tytułu niezdolności do pracy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń (art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych tekst jednolity Dz.U.2016.887), zaś przy ocenie prawa do renty przyjmuje się, że osoba zmarła była całkowicie niezdolna do pracy (art. 65 ust. 2 ustawy).

Na mocy art. 67 ust. 1 pkt 3 tej ustawy do renty rodzinnej uprawnieni są (...) spełniający warunki określone w art. 68-71 małżonek (wdowa i wdowiec).

Renta rodzinna stanowi część świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu a podstawę do obliczenia renty rodzinnej powinno stanowić świadczenie, które przysługiwałoby zmarłemu (art. 73 ustawy emerytalnej). Renta rodzinna wynosi dla jednej osoby uprawnionej – 85% świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu. (art. 73 ust. 1 pkt. 1).

Zgodnie z art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, (tj.Dz. U. 2018 poz 1270) renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnił łącznie następujące warunki:

- jest niezdolny do pracy;
- ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy;
- niezdolność do pracy powstała w wymienionych okresach składkowych lub nieskładkowych albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

W myśl art. 95 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie wypłaca się jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez zainteresowanego.

Z treści art. 95 ust. 1 i ust. 2 u.e.r.f.u.s. wynika nie budząca wątpliwości zasada prawa ubezpieczeniowego, zakładająca prawo do pobierania jednego świadczenia (wyższego lub wybranego przez uprawnionego) w sytuacji tzw. zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w tej ustawie. /wyrok s.apel. w Krakowie z 2016.07.13 III AUa 1254/15/ W polskim prawie ubezpieczeń społecznych, zasadę "korzystności" prawa do kilku zbiegających się świadczeń, jeżeli odnosi się ona do świadczeń "przewidzianych w ustawie" o emeryturach i rentach lub w innych aktach polskiego prawa ubezpieczeń społecznych, zawsze ustala się według ustawowego kryterium świadczenia "wyższego", tj. wyliczonego w wyższej wysokości jednego ze zbiegających się świadczeń, lub (w znaczeniu alternatywy rozłącznej) jako świadczenie wybrane przez zainteresowanego. /wyrok SN z 2018.04.18 II UK 62/17 /

W myśl art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu.

Zgodnie zaś z ust. 2 pkt 1 w/w przepisu za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania.

W ustępie 4 i 5 cytowanego przepisu ustawodawca określił, za jaki okres można skutecznie żądać zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. I tak nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach - za okres dłuższy niż 3 lata, z zastrzeżeniem ust. 5.

Stosownie do treści art. 84 ust 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2019 r. poz. 300 t.j. osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11.

Zgodnie z ust. 9 analizowanego przepisu przepisy ust. 1-8 stosuje się także do pieniężnych świadczeń innych niż z ubezpieczeń społecznych, wypłacanych przez Zakład na mocy odrębnych przepisów.

W myśl przywołanego ust. 11 wskazanego przepisu - jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ wypłacający te świadczenia o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty, a mimo to świadczenia były nadal wypłacane, kwoty nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych podlegają zwrotowi bez odsetek za zwłokę.

Kwestią sporną w niniejszym postępowaniu pozostała okoliczność, czy wnioskodawczyni pobrała nienależne świadczenie w okresie od 21.12.2016r. do 30.11.2017r.

Z ustaleń wynika, że wnioskodawczyni od 11.05.2012r. pobierała rentę z tytułu niezdolności do pracy w tym także w spornym okresie. Decyzją z dnia 7.01.2015 r. organ rentowy ponownie ustalił ubezpieczonej od 1.01.2015 r. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy na okres do dnia 31.12.2017 r. W decyzji zawarte jest pouczenie zgodnie z którym pkt. VI wskazano, że w przypadku zbiegu uprawnień do dwóch lub więcej świadczeń emerytalno –rentowych organ rentowy wypłaca jedno z tych świadczeń wyższe lub wybrane przez emeryta – rencistę. W dniu 29.12.2016r. ubezpieczona złożyła wniosek o przyznanie renty rodzinnej. We wniosku wskazała, że pobiera rentę tytułu niezdolności do pracy.

Decyzją z 18.01.2017r. przyznano D. W. zaliczkowo prawo do renty rodzinnej od 21.12.2016r., tj. od dnia śmierci męża oraz podjęto wypłatę renty rodzinnej od dnia nabycia prawa. Następnie decyzją z dnia 20.02.2017 ostatecznie zadecydowano o przyznaniu wnioskodawczyni tego świadczenia. W obu wskazanych decyzjach zawarte jest pouczenie pkt IV, iż w razie zbiegu u jednej osoby prawa do dwóch lub więcej świadczeń emerytalno –rentowych organ rentowy wypłaca jedno z tych świadczeń – wyższe lub wybrane przez emeryta rencistę.

Wnioskodawczyni miała możliwość zapoznania się z treścią pouczeń zawartych we wszystkich ww. decyzjach.

Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego warunkiem uznania świadczenia za nienależnie pobrane jest pouczenie o okolicznościach, których wystąpienie w czasie pobierania świadczenia powoduje jego utratę (w całości lub w części). Pouczenie o takich okolicznościach nie może odnosić się indywidualnie do pobierającego świadczenie, gdyż nie da się przewidzieć, które z różnorodnych okoliczności wystąpią u konkretnego świadczeniobiorcy. W tym sensie wystarczające jest przytoczenie przepisów określających te okoliczności. Jednakże pouczenie musi być na tyle zrozumiałe, aby pobierający świadczenie mógł je odnieść do własnej sytuacji. Ponieważ pouczenie dotyczy zmian w stanie faktycznym i prawnym w stosunku do stanu istniejącego w dacie przyznania świadczenia, pobierający świadczenie musi mieć możliwość skonfrontowania zmian, jakie zaszły w jego przypadku, z treścią pouczenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2008 roku, sygn. akt I UK 394/07, LEX nr 494135, Wyrok Sądu Najwyższego z dnia

14 marca 2006 roku, sygn. akt I UK 161/05, publ. OSNP 2007/5-6/78, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 2016 r. I UK 63/15 wyrok SA w Białymstoku z dnia 14 lutego 2019 r. III AUa 871/18 lex 2624090). Pouczenie - zgodnie z intuicją językową - zawiera element wyjaśnienia, jednakże nie można pouczeniu przypisywać cech uzasadnienia (prawnego

i faktycznego) decyzji, w którym organ rentowy dokonuje wykładni stosownych przepisów. Celem pouczenia, o którym mowa nie jest więc wyczerpujące wyjaśnienie sytuacji prawnej i faktycznej, lecz pouczenie o konsekwencjach prawnych niezastosowania się emeryta do dyspozycji normy prawnej. /Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2019 r. III UK 22/18 L., Numer (...), wyrok SA Gdańsk z dnia 20-12-2012 III AUa 1071/12/

W ocenie Sądu Okręgowego na gruncie rozpoznawanej sprawy brak jakichkolwiek podstaw do udania, iż wnioskodawczyni nie została należycie pouczona przez organ rentowy o braku prawa do świadczeń (w tym przypadku renty z tytułu niezdolności do pracy) w przypadku zbiegu uprawnień rentowych (tu z rentą rodzinną). Na okoliczność przeciwną wskazuje bezpośrednio treść decyzji dotyczących ubezpieczonego w przedmiocie przyznania i wymiaru świadczeń zarówno renty z tytułu niezdolności do pracy jak i renty rodzinnej i zawartych w nich pouczeń. Wynika z nich wprost jasna i precyzyjna informacja o braku prawa do wypłaty dwóch świadczeń w przypadku zaistnienia powołanych okoliczności. Przy tym nieistotne jest czy ubezpieczony faktycznie z tymi pouczeniami się zapoznał. Żądanie zwrotu nienależnie pobranego świadczenia nie jest bowiem oparte na obowiązku wykazania, że osoba zapoznała się z doręczonym jej pouczeniem o braku prawa do świadczenia w określonych okolicznościach. /II UK 285/14 - wyrok SN - Izba Pracy z dnia 24-06-2015/ Z tych też względów świadczenie rentowe w związku z niezdolnością do pracy pobierane przez ubezpieczoną wobec zaistnienia okoliczności powodujących wstrzymanie jego wypłaty w spornym okresie, a także wobec odpowiedniej treści pouczenia, niewątpliwie było świadczeniem nienależnym.

Bez wpływu na wynik rozstrzygnięcia pozostaje okoliczność iż decyzję z dnia 18.01.2017r. o przyznaniu renty rodzinnej wraz z pouczeniem o prawie wyboru świadczeń rentowych pozostających w zbiegu dręczono wnioskodawczyni 31.01.2017 r. a ubezpieczona faktycznie otrzymała jego wypłatę w dniu 25.01.2017 r. podobnie jak renty z tytułu niezdolności do pracy w dniu 19.01.2017 r. - jeszcze przed doręczeniem decyzji o przyznaniu renty rodzinnej.

Odnosząc się do powyższego podkreślić należy iż niewątpliwie już składając wniosek o wypłatę renty rodzinnej wnioskodawczyni winna mieć świadomość że może jej zostać wypłacone wyłącznie jedno świadczenie rentowe. Już bowiem w decyzji z dnia 7.01.2015 r. dotyczącej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy stosownie pouczono ją w tym przedmiocie. Tym samym nawet jeśli otrzymując zarówno rentę rodziną w dniu 25.01.2017 r. jak i rentę z tytułu niezdolności do pracy w dniu 19.01.2017 r. nie znała treści decyzji o przyznaniu renty rodzinnej doręczonej 31.01.2017 r. i zawartych w niej pouczeń, wobec treści pouczenia z dnia 7.01.2015 r. nie usprawiedliwia to bezkrytycznego przyjmowania jednocześnie dwóch świadczeń.

Wobec powyższego w ocenie Sądu Okręgowego w niniejszej sprawie zachodzą przesłanki z przytoczonego wcześniej art. 138 ust. 2 pkt 1 o emeryturach

i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Dla przyjęcia podstaw w nim wskazanych wymagane jest wykazanie dwóch przesłanek. Pierwsza polega na wypłaceniu świadczeń, mimo zaistnienia okoliczności powodujących ich zawieszenie lub ustanie.

W związku z czym należy wskazać, iż organ rentowy słusznie przyjął w zaskarżonej decyzji, iż brak było podstaw do pobrania przez wnioskodawczynię świadczenia w spornym okresie, z uwagi na to, że nie wybrała wypłaty wyłącznie tego świadczenia a miała jednocześnie prawo do renty rodzinnej. Druga przesłanka dotyczy zaś wykazania, że osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania, która to okoliczność została przez Sąd zbadana i w ocenie Sądu wykazana. Należy także podkreślić, iż zgodnie z art. 6 k.c. to na wnioskodawczyni spoczywa ciężar udowodnienia okoliczności, z których wywodzi skutki prawne. Wnioskodawczyni zaś nie udowodniła, iż w spornym okresie nie pobrała nienależnie świadczenia rentowego.

Nie można też zgodzić się z zarzutem wnioskodawczyni, że wypłata obu świadczeń w zbiegu była tylko i wyłącznie wynikiem błędu organu rentowego, bowiem organ działał na wniosek ubezpieczonej, która spełniała warunki do przyznania renty rodzinnej a we wniosku podała, iż ma przyznane prawo do renty tytułu niezdolności do pracy, wobec tego brak podstaw do dochodzenia od niej zwrotu świadczeń.

Przy określeniu zakresu odpowiedzialności wnioskodawczyni jako osoby, która pobrała świadczenie nienależne, nie należy tracić z pola widzenia, że choć organ rentowy z urzędu jest zobowiązany do zbierania i analizowania

wszelkich dostępnych informacji o ubezpieczonym i nawet na podstawie okoliczności pobocznych ma stwierdzać przesłanki zawieszenia prawa do świadczenia, to jednak nie znaczy że gdy tego nie robi, to zachodzi ograniczenie odpowiedzialności, gdyż taki obowiązek organu nie wynika z przepisu art. 138 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1270). /II UK 276/17 - wyrok SN - Izba Pracy z dnia 03-10-2018/ Przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, ani też przepisy ustaw regulujących wypłaty świadczeń z ubezpieczeń społecznych nie nakładają na organ rentowy obowiązku bieżącego, czy też co miesięcznego kontrolowania prawidłowości wypłat świadczeń już przyznanych ubezpieczonym, w tym bieżącego kontrolowania poprzez sprawdzanie rejestrów ubezpieczonych albo płatników składek, czy nie zachodzą podstawy do wstrzymania lub zawieszenia wypłaty świadczenia już przyznanego. Wręcz przeciwnie to na świadczeniobiorcach ciąży obowiązek niezwłocznego poinformowania organu wypłacającego świadczenie o okolicznościach powodujących wstrzymanie czy też zawieszenie wypłaty w całości lub w części. /III AUa 1645/13 - wyrok SA Łódź z dnia 10-06-2014/.

Jednakże bezsprzecznie przepis art. 138 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 1383 ze zm.) nie wymaga żadnej szczególnej formy dla zawiadomienia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o zajściu okoliczności powodujących, między innymi, wstrzymanie prawa do świadczenia. Zawiadomienie, w rozumieniu powyższego przepisu, stanowi każda informacja wskazująca na zajście okoliczności, o których mowa w przedmiotowym przepisie. Może to być nawet informacja przypadkowa, udzielona na przykład przy okazji korespondencji prowadzonej z ZUS w związku z innymi sprawami /III AUa 232/16 - wyrok SA Szczecin z dnia 21-12-2016/

Zawiadomienie w rozumieniu art. 138 ust. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych może mieć w zasadzie dowolną formę oraz treść, a tym samym może być zarówno osobnym dokumentem, jak i może wynikać z treści innych składanych przez ubezpieczonych (prowadzących działalność gospodarczą) w organie rentowym dokumentów /Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2019 r. III UK 22/18 L., Numer (...).

Jak wskazuje materiał dowodowy zgromadzony w sprawie wnioskodawczynie wnosząc o rentę rodzinną poinformowała ZUS o prawie do renty z tytułu niezdolności do pracy. Tym samym organ rentowy w konsekwencji działań samej ubezpieczonej niewątpliwie miał wiedzę o okolicznościach powodujących wstrzymanie wypłaty świadczenia rentowego.

Z tego faktu nie można jednak wyprowadzić dla ubezpieczonej w całości korzystnych skutków procesowych. Okoliczność pobierania świadczenia na skutek błędu organu rentowego jest prawnie irrelevantna na płaszczyźnie przepisu art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1270 ze zm.), w związku z czym nie może być podstawą do zwolnienia ubezpieczonej z obowiązku zwrotu świadczenia. Natomiast na wypadek tego rodzaju zdarzenia prawnego, ustawodawca przewidział dla świadczeniobiorcy wyraźny przywilej polegający na ograniczeniu okresu, za który organ może domagać się zwrotu świadczenia nienależnie pobranego, z trzech lat do dwunastu miesięcy. / wyrok SA Szczecin z dnia 20-02-2018 III AUa 248/17 , wyrok SA w Łodzi z dnia 22.04.2015 r. III AUa 859/14/.

Na gruncie rozpoznawanego przypadku wskazany przywilej w stosunku do wnioskodawczynie został zastosowany. Organ rentowy dochodzi zwrotu świadczeń nienależnych za 12 miesięcy bez odsetek. Tym samym i w tym zakresie brak podstaw do kwestionowania zaskarżonej decyzji

W ocenie Sądu Okręgowego wnioskodawczynie bezzasadnie kwestionuje też wysokość dochodzonego od niej świadczenia podnosząc, iż nie wypłacono jej kwoty 13032,43 zł brutto lecz tylko kwotę netto 10.711,82 zł którą spożytkowała.

Odnosząc się do kwestii ubruttowienia zasądzonych do zwrotu kwot nienależnie pobranej renty z tytułu niezdolności do pracy zważyć należy, że wypłacane przez ZUS świadczenia rentowe podlegają opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych. Nie ma przy tym żadnych wątpliwości, że zgodnie z art. 34 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych organy rentowe są obowiązane jako płatnicy pobierać zaliczki miesięczne

od wypłacanych świadczeń. Sąd Okręgowy miał też na uwadze, że charakter tej zaliczki był przedmiotem badania Sądu Najwyższego, który w wyroku z 8.04.2004r., II UK 305/03 (Legalis Numer 65932), dokonał interpretacji przepisów obowiązujących w tej kwestii i uznał, że zaliczka ta jest częścią dochodu osoby pobierającej świadczenia pieniężne z ubezpieczenia, z tą różnicą, że nie można nią swobodnie dysponować, bo przeznaczona jest wyłącznie na pokrycie zobowiązań podatkowych. Powyższe oznacza, że jest to uzyskana przez tę osobę korzyść - a zatem organ rentowy prawidłowo przyjął, że nienależnie pobrane świadczenie powinno podlegać zwrotowi w kwocie brutto, obejmując kwotę świadczenia faktycznie wypłaconego zwiększoną o kwotę podatku dochodowego od osób fizycznych odprowadzaną przez organ rentowy. Wbrew zapatrywaniom odwołującej nie ma podstaw dla żądania jedynie kwoty netto, skoro osobie uprawnionej przysługiwało świadczenie w kwocie brutto, a organ realizując ustawowy obowiązek, pobrał zaliczkę na podatek dochodowy.

Trzeba też wyraźnie zaznaczyć, że odprowadzony przez organ rentowy podatek jest należnością przysługującą organowi podatkowemu od osoby fizycznej pobierającej świadczenie emerytalno-rentowe. Wypłacenie świadczenia zasiłkowe powoduje, że fundusz ubezpieczeń społecznych zmniejsza się o łączną kwotę świadczenia wypłaconego osobie uprawnionej oraz podatku należnego od tej samej osoby (por. uchwałę SN z 26.04.1994r., II UZP 9/94, OSNP 1994/3/45), wobec czego nienależnie pobrane świadczenie podlegające zwrotowi obejmuje kwotę „brutto”, czyli kwotę świadczenia faktycznie wypłaconego osobie pobierającej świadczenie, zwiększoną o kwotę podatku dochodowego od osób fizycznych odprowadzoną przez organ rentowy na rzecz organu podatkowego oraz o składkę na ubezpieczenie zdrowotne, jeżeli została potrącona (tak SN w wyroku z 17.04.2009r., I UK 333/08, OSNP 2010/23-23/292). Mając na uwadze argumentację wnioskodawczynie sprowadzającej się do twierdzenia, że będzie musiała zwrócić więcej niż faktycznie otrzymała, Sąd Okręgowy zważył, że w takim przypadku kwota podatku odprowadzonego od nienależnego świadczenia staje się podatkiem nadpłaconym, o którym mowa w prawie podatkowym. Wnioskodawczynie w takiej sytuacji z ewentualnym żądaniem zwrotu podatku powinna więc wystąpić do Urzędu Skarbowego celem odzyskania z tego tytułu spornej kwoty podatku, zatem nie zasługuje na aprobatę argumentacja ubezpieczonej, że zasądzony zwrot powinien dotyczyć kwot netto wypłaconej renty z tytułu niezdolności do pracy.

Reasumując – ubruttowienie przez organ rentowy kwoty, którą w realiach niniejsze sprawy powinna zwrócić wnioskodawczynie, jako nienależne świadczenie do ZUS było dokonane prawidłowo i w świetle stawianych przez wnioskodawczynię zarzutów nie jest obarczone żadnym błędem ani natury matematycznej, ani też prawnej.

Należy też przypomnieć, że w sprawach dotyczących żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń nie mają zastosowania zasady współżycia społecznego czy przepisy kodeksu cywilnego o bezpodstawnym wzbogaceniu (wyrok SA w Warszawie z dnia 3 grudnia 2003 r., III AUa 1450/02, OSA 2004, z. 7, poz. 17; wyrok SA w Lublinie z dnia 3 września 1998 r., III AUa 200/98, OSA 1999, z. 5, poz. 27). Zatem bez znaczenia pozostaje także podnoszona okoliczność zużycia pobranych świadczeń.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie wnioskodawczynie jako bezzasadne.

Co do kwestii odstąpienia od żądania zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń wskazać należy, że może stać się przedmiotem rozpoznania przed organem rentowym dopiero po prawomocnym zakończeniu sporu sądowego dotyczącego prawidłowości uznania tych świadczeń za pobrane nienależnie, a od decyzji kończącej to postępowanie, przysługuje odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych. Dopiero wtedy przedmiotowe zagadnienie może stać się przedmiotem rozpoznania w postępowaniu sądowym./ III AUa 1071/12 - wyrok SA Gdańsk z dnia 20-12-2012/. Wobec tego z wnioskiem o odstąpienie od żądania zwrotu nienależnie pobranych świadczeń do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wnioskodawczynie winna wystąpić po uprawomocnieniu się wydanego w sprawie rozstrzygnięcia.